

JOURNAL OF LAW AND HISTORICAL RESEARCH

HUQUQ VA TARIX TADQIQOTLARI JURNALI

QABUL YO'NALISHLARI:

- Ijtimoiy va tarixiy tadqiqotlar metodologiyasi
- Tarixiy manbalar va tarixiy metodologiya
- Fuqarolik jamiyati va inson huquqlari
- Fuqarolik huquqi va uning zamonaviy muammolari
- Jinoyat huquqi va adliya tizimi tadqiqotlari
- Xalqaro huquq va xalqaro munosabatlar

INNOPUBLICATION.COM

HUQUQ VA TARIX TADQIQOTLARI JURNALI - ilmiy-uslubiy jurnali VOLUME-1, ISSUE-8, 2026

Ushbu to'plamda “**HUQUQ VA TARIX TADQIQOTLARI JURNALI**” ilmiy-uslubiy jurnalining 2026-yil 8-soniga qabul qilingan maqolalar nashr etilgan.

Bosh muharrir: JUMAYEVA SANOBAR ABSAATOVNA-Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti, Pedagogika kafedrası dotsenti, Phd

Jurnal quyidagi sohalarda maqolalar qabul qiladi: ijtimoiy va tarixiy tadqiqotlar metodologiyasi, tarixiy manbalar va tarixiy metodologiya, fuqarolik jamiyati va inson huquqlari, fuqarolik huquqi va uning zamonaviy muammolari, jinoyat huquqi va adliya tizimi tadqiqotlari, xalqaro huquq va xalqaro munosabatlar

Jurnal tarkibidagi barcha maqolalarga **DOI** unikal raqami biriktirilib, Google Scholar, Zenodo, Open Aire, Sindex xalqaro ilmiy bazalarida indekslandi.

Jurnal materiallaridan professor-o'qituvchilar, mustaqil izlanuvchilar, doktorantlar, magistrantlar, talabalar, litsey-kollej o'quvchilari, maktab o'qituvchilari, ilmiy xodimlar hamda barcha ilm-fanga qiziquvchilar foydalanishlari mumkin.

Eslatma! Jurnal materiallari to'plamiga kiritilgan ilmiy maqolalardagi raqamlar, hisobotlar, ma'lumotlar haqqoniyligiga va keltirilgan iqtiboslar to'g'riligiga mualliflar shaxsan javobgardirlar

“INNOVATIVE PUBLICATION” MAS'ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYATI

ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE SECURITY SERVICE: THE RELATIONSHIP BETWEEN RIGHTS, DUTIES AND POWERS

Abdugoffor Abduolimov

Independent Researcher, University of Public Security of the Republic of Uzbekistan; Officer of the Organizational Department, Security Service under the Department of Internal Affairs of Fergana Region, Captain

Science ID: MFR-0626-0145

Orcid ID:0009-0000-2042-8416 +998911219694

Abstract

This thesis examines the administrative and legal status of the Security Service as an integrated system of powers, rights, duties and responsibility. It distinguishes institutional and functional elements of administrative legal personality and argues that the Security Service should not be viewed merely as a contractual security provider, but as a specialized public-security actor exercising legally defined powers. The 2025 reform, which transferred the security structure into the system of the Ministry of Internal Affairs, makes a clearer definition of its legal status particularly important. The study proposes a status model based on the continuity of power, right, duty and responsibility, with the conditions and limits of exercising powers expressly linked to the relevant legal duties.

Keywords

Security Service, administrative and legal status, administrative legal personality, power, right, duty, responsibility, public security, legality.

QO'RIQLASH XIZMATINING MA'MURIY-HUQUQIY MAQOMI: HUQUQ, MAJBURIYAT VA VAKOLATLARNING O'ZARO NISBATI

Abdug'offor Abduolimov

Jamoat xavfsizligi univeristeti, mustaqil tadqiqotchi Farg'ona viloyati

IIB huzuridagi Qo'riqlash xizmati Tashkiliy bo'lim ofitseri, kapitan

Science ID: MFR-0626-0145 Orcid ID:0009-0000-2042-8416

+998911219694 gafurabduolimov@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisda Qo'riqlash xizmatining ma'muriy-huquqiy maqomi huquq, majburiyat, vakolat va javobgarlikning o'zaro bog'langan tizimi sifatida tahlil qilinadi. Tadqiqotda ma'muriy huquq subyekti maqomining institutsional va funksional jihatlari ajratilib, Qo'riqlash xizmatining oddiy xizmat ko'rsatuvchi subyekt emas, balki jamoat xavfsizligini ta'minlashga yo'naltirilgan maxsus vakolatli tuzilma sifatidagi xususiyati asoslanadi. 2025-yilgi huquqiy islohotlar natijasida Qo'riqlash departamentining Ichki ishlar vazirligi huzurida qayta tashkil etilishi uning huquqiy maqomini qayta ko'rib chiqish zaruratini kuchaytirgani ko'rsatiladi. Natijada Qo'riqlash xizmatining ma'muriy-huquqiy maqomini "vakolat – huquq – majburiyat – javobgarlik" uzviyligi asosida belgilash va vakolatlarni ularni amalga oshirish shartlari bilan birgalikda normativ jihatdan aniqlashtirish taklif etiladi.

Kalit so'zlar: Qo'riqlash xizmati, ma'muriy-huquqiy maqom, ma'muriy huquq subyekti, vakolat, huquq, majburiyat, javobgarlik, jamoat xavfsizligi, qonuniylik.

KIRISH

Ma'muriy-huquqiy maqom davlat boshqaruvi va huquqni muhofaza qiluvchi faoliyatda muayyan subyektning huquqiy tizimdagi o'rnini belgilaydigan asosiy kategoriyalardan biridir. Mazkur maqom faqat tashkilotning nomi yoki tashkiliy bo'ysunuvi bilan cheklanmaydi. U subyektning huquqiy layoqati, davlat tomonidan yuklatilgan vazifalari, vakolatlari, huquq va majburiyatlari, shuningdek, ushbu vakolatlarni amalga oshirishdagi javobgarligini qamrab oladi. Ma'muriy huquq nazariyasida huquqiy maqomni vakolat bilan cheklab qo'yish subyektning huquqiy tabiatini to'liq ochib bermaydi. I.A.Revinning jamoat xavfsizligini ta'minlashdagi hamkorlikka oid tadqiqotida tashkiliy hamkorlik boshqaruv va ma'muriy-huquqiy rejimlarni amalga oshirish bilan bog'liq ekani, tashqi tashkiliy hamkorlik esa zarur hollarda boshqa subyektlarning kuch va vositalarini jalb etish hamda qo'shimcha

axborot olishga xizmat qilishi ko'rsatilgan [20, 19-20-b.]. Demak, bu yondashuv Qo'riqlash xizmatiga nisbatan qo'llanganda, uning maqomi faqat ichki tashkiliy tuzilma emas, balki boshqa huquqni muhofaza qiluvchi subyektlar bilan munosabatlarda namoyon bo'ladigan funksional vakolatlar majmuasi ekanini ko'rsatadi.

ASOSIY QISM

I.G.Mixaylovskiyning davlat inspeksiyasi ma'muriy huquq subyekti sifatidagi maqomiga bag'ishlangan tadqiqoti ham mazkur masalani funksional vakolatlar nuqtai nazaridan o'rganish zarurligini ko'rsatadigan metodologik manba sifatida ahamiyatlidir. Biroq uning ishida tadqiqot obyekti boshqa davlat tuzilmasi bo'lganligi sababli, tegishli qoidalarini Qo'riqlash xizmatiga bevosita ko'chirish emas, balki ularning umumiy nazariy mazmunini moslashtirish lozim. Shu bois ushbu tezisda I.G.Mixaylovskiy ishining aniq sahifalari to'liq matn mustaqil tekshirilmaganligi sababli ko'rsatilmaydi; bu ilmiy halollik talabidan kelib chiqadi [17]. Y.A.Pershin tadqiqotida huquqni muhofaza qiluvchi tuzilma faoliyatining huquqiy asoslarini tizimli ko'rib chiqish, huquqiy asoslarning holati va ularni takomillashtirish masalalarini birgalikda o'rganish yondashuvi kuzatiladi [18]. Mazkur metod Qo'riqlash xizmatining huquqiy maqomini baholashda muhim: vakolatning mavjudligi o'z-o'zidan yetarli emas, vakolatning manbai, amalga oshirish tartibi, chegarasi va undan foydalanish oqibatlari ham huquqiy jihatdan aniqlangan bo'lishi kerak. Shu sababli Qo'riqlash xizmatining maqomini "vakolatlar ro'yxati" emas, balki huquqiy elementlarning yopiq tizimi sifatida belgilash maqsadga muvofiq. V.I.Petrovning chegara organlari va ichki ishlar organlari o'rtasidagi tashkiliy-huquqiy hamkorlikka bag'ishlangan tadqiqoti Qo'riqlash xizmatining boshqa subyektlar bilan munosabatlarini baholash uchun metodologik ahamiyatga ega [19]. Qo'riqlash xizmatining maqomi ham aynan shu nuqtada o'ziga xoslashadi: u bir tomondan ichki ishlar organlari tizimining tarkibiy bo'g'ini sifatida, ikkinchi tomondan shartnoma asosida muayyan obyekt va mol-mulkni qo'riqlovga oluvchi maxsus subyekt sifatida faoliyat yuritadi. Demak, uning maqomida ommaviy-huquqiy va xizmat ko'rsatish elementlari parallel mavjud.

V.M.Redkousning milliy xavfsizlikni ma'muriy-huquqiy ta'minlashga oid tadqiqoti xavfsizlikni ta'minlash mexanizmini faqat bitta organning faoliyati bilan bog'lamasdan, davlat-huquqiy vositalar tizimi sifatida ko'rish zarurligini anglatadi [21]. Qo'riqlash xizmatining jamoat xavfsizligidagi o'rni ham shunday tizimli yondashuvni talab qiladi. Bunda Qo'riqlash xizmati mustaqil ravishda barcha xavfsizlik funksiyalarini bajaruvchi universal organ emas, balki o'z vakolati doirasida xavfsizlikning muayyan segmentini ta'minlovchi maxsus subyektdir. Qo'riqlash xizmatining huquqiy maqomini tarkibiy jihatdan to'rt elementga ajratish taklif qilinadi: 1) huquqiy tashkil etilish va bo'ysunish; 2) maxsus huquq va vakolatlar; 3) majburiyatlar va ularni amalga oshirish tartibi; 4) qonuniylikni ta'minlash va javobgarlik. Bu modelda vakolat va majburiyat bir-biridan ajralmaydi. Vakolat – subyektga berilgan huquqiy imkoniyat bo'lsa, majburiyat – mazkur vakolatni qonuniy maqsadda va belgilangan shartlarda amalga oshirish zaruratidir.

Bizning nazarimizda, Qo'riqlash xizmatining ma'muriy-huquqiy maqomini quyidagicha ta'riflash mumkin: “Qo'riqlash xizmatining ma'muriy-huquqiy maqomi jamoat xavfsizligini ta'minlash va qo'riqlanadigan obyektlar hamda mol-mulk xavfsizligini muhofaza qilish sohasida davlat tomonidan belgilangan vazifalarni bajarish uchun unga berilgan maxsus huquq, vakolat, majburiyat va javobgarlikning o'zaro bog'langan normativ tizimidir”. Ushbu ta'rifda maqomning tashkiliy emas, normativ-funksional tabiati ustuvor qo'yiladi.

XULOSA

Xulosa sifatida aytish mumkinki, Qo'riqlash xizmatining ma'muriy-huquqiy maqomini faqat tashkiliy bo'ysunish yoki qo'riqlash xizmatini ko'rsatish funksiyasi orqali izohlash yetarli emas. Uning huquqiy maqomi maxsus vakolatlar, huquqlar, majburiyatlar va javobgarlikning yagona normativ tizimi sifatida qaralishi kerak. Qo'riqlash departamenti to'g'risidagi nizomni takomillashtirishda har bir asosiy vakolat uchun uning huquqiy maqsadi, amalga oshirish sharti, chegarasi, unga mos majburiyat va javobgarlik turi alohida ko'rsatilishi lozim. Bunday yondashuv vakolatlarining noaniq

talqin qilinishini kamaytiradi, xizmat xodimlarining qonuniy harakatlarini aniqlashtiradi va jamoat xavfsizligini ta'minlash bilan fuqarolarning huquqlarini himoya qilish o'rtasidagi huquqiy muvozanatni kuchaytiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Михайловский И.Г. Административная правосубъектность государственной инспекции безопасности дорожного движения в сфере правоохранительной деятельности: дис. ... канд. юрид. Наук. – Хабаровск, 2009. – 216 с.
2. Першин Е.А. Правовые основы деятельности пограничной службы Федеральной службы безопасности Российской Федерации: состояние, проблемы, пути совершенствования: дис. ... канд. юрид. наук. – Москва, 2005. – 203 с.
3. Петров В.И. Организационно-правовые основы взаимодействия пограничных органов и пограничных войск Федеральной службы безопасности Российской Федерации с органами внутренних дел в сфере охраны государственной границы Российской Федерации в повседневных условиях: дис. ... канд. юрид. наук. – Москва, 2004. – 268 с.
4. Ревин И.А. Взаимодействие органов внутренних дел с общественными формированиями правоохранительной направленности в обеспечении общественной безопасности в Северо-Кавказском регионе: дис. ... канд. юрид. наук. – Москва, 2004. – 210 с.
5. Редкоус В.М. Административно-правовое обеспечение национальной безопасности в государствах-участниках Содружества Независимых Государств: дис. ... д-ра юрид. наук. – Москва, 2011. – 431 с.

TABLE OF CONTENTS | СОДЕРЖАНИЕ

1.	ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF THE SECURITY SERVICE: THE RELATIONSHIP BETWEEN RIGHTS, DUTIES AND POWERS Abdugoffor Abduolimov	3-7
----	---	-----